

Det kongelige fornyings-,
administrasjons- og kirkedepartement
Postboks 8004 Dep
0030 Oslo

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

Majorstuen, 24.03.2011

Deres ref: 10/302, 01.02.2011

Kirkeforliket – konsekvenser av eventuelle endringer i Grunnlovens bestemmelser om statskirkeordningen i stortingsperioden 2009-2013.

Det teologiske Menighetsfakultet takker for muligheten til å gi en høringsuttalelse til notatet. Vi har valgt å gi relativt kortfattede bemerkninger til utvalgte punkter i høringsnotatet.

Konsekvenser av eventuelle endringer i Grunnloven

Høringsnotatet avgrenser seg ut fra kirkeforliket til konsekvensene av de foreslåtte grunnlovsendringer i den inneværende stortingsperioden (2009-2013), som det også går fram av høringsnotatets tittel. Departementet ser at det også kan være "behov for andre og mer omfattende endringer i organiseringen og styringen av Den norske kirke, men det må en i tilfellet komme tilbake til etter utløpet av kirkeforliket". Det fører til at enkelte av forslagene som er skissert i høringsdokumentet kan ha et visst midlertidig preg. Det teologiske Menighetsfakultet tar som utgangspunkt i sin uttalelse de samme vurderinger som departementet legger til grunn: At kirkeforliket handler om en forfatningsreform, som ikke representerer et skille mellom staten og Den norske kirke, men som tydeliggjør denne som trossamfunn og legger grunnlag for ytterligere utvikling av kirkens selvstendighet. Forfatningsreformen vil således også få visse forvaltningsmessige konsekvenser. Det avgjørende punkt vil være forståelsen av hvor langt man kan og bør gå i utvikling av kirkens selvstendighet allerede som en konsekvens av grunnlovsendringene. Det er samtidig viktig at de endringer som foretas nå, og som skal ha en midlertidig karakter, ikke legger negative føringer for de mer omfattende endringer som vil være nødvendige når interimperioden er over.

Departementet oppgir å ha en avgrenset og praktisk orientert tilnærming til endringsbehovet i denne fasen. MF har forståelse for behovet for å ivareta en balanse mellom endring og kontinuitet. Vi mener likevel at høringsnotatet alt i alt er for lite endringsorientert. Man bør etter vår mening benytte anledningen til å foreta de nødvendige endringer som tross alt er mulige innenfor rammen av kirkeforliket. Vi er også av den oppfatning at endringsprosessene bør skje relativt raskt.

Målet om å bevare Den norske kirke som en "åpen, inkluderende og demokratisk folkekirke" må ikke nødvendigvis innebære en så forsiktig linje som departementet legger

POSTADRESSE

Pb. 5144 Majorstuen
NO-0302 Oslo

BESØKSADRESSE

Gydas vei 4, Majorstuen
Oslo

TELEFON

22 59 05 00

FAKS

22 59 05 05

E-POST

post@mf.no

BANKGIRO

6038 05 58583

ORG.NR.

NO 970011994 MVA

www.mf.no

opp til. I tillegg vil vi understreke, som også departementet gjør, at Den norske kirkes egen visjon er å være en “bekjennende, misjonerende, forkynnende og åpen folkekirke”.

Ad Grunnloven § 2

MF støtter departementets forståelse av at en opphevelse av Grunnlovens § 2 andre ledd andre punktum ikke har rettslige konsekvenser med hensyn til kirkens evangelisk-lutherske grunnlag. NL 2-1 kan for nåværende videreføres som rettslig forankring av læregrunnlaget i Dnk.

Ad Grunnloven § 16 / §§ 12 og 27

Høringsnotatet konstaterer at kirkelig statsråd i dag i prinsippet utøver myndighet med hjemmel i § 16. Biskopene utøver tilsyn med læren på vegne av Kongen og med hjemmel i § 16. Forslagene om endringer av § 16 innebærer en avvikling av Kongens særskilte kirkestyre, men departementet understreker at dette ikke i denne fasen innebærer at Kongen og departementet ikke lenger vil ha en rolle i kirkestyret. Det er noe uklart hva dette konkret innebærer, eller må innebære. Det argumenteres med at regjeringen vil ha alminnelig myndighet i kirkesaker i kraft av Grunnloven § 3, - som sier: “Den udøvende Magt er hos Kongen osv.” Men her er det ingen forskjell på den myndighet regjeringen har i kirkesaker og den utøvende makt den har i en hvilken som helst sak. Det er slik som departementet bemerker, at den religiøse virksomheten ikke lenger etter Grunnloven vil være en del av statens ansvarsområde.

Det er da vanskelig å se hvorfor statsråden for det departement som får ansvar for kirkesaker og embetsmenn i kirkeavdelingen fremdeles vil måtte være medlem av Den norske kirke. Begrunnelsen sies å være (s. 17) at kirkedepartementet også etter endringer i Grunnloven vil ha ansvar for kirkesaker, og at dette i prinsippet innebærer at departementet fortsatt vil behandle saker som har mer eller mindre tydelige læremessige sider eller implikasjoner. Medlemskap i Dnk sies da å være en forutsetning for å kunne behandle slike saker på en forsvarlig måte.

MF synes ikke denne begrunnelsen er overbevisende, og mener tvert i mot at det vil være enklere for staten å føre en aktivt støttende og uholdet tros- og livssynspolitikk dersom det ikke stilles særskilte konfesjonelle krav til de embetsmenn som skal forvalte denne politikk. Dette er i konflikt med Grunnlovens grunnleggende likestilling av norske borgere med hensyn til plikter og rettigheter, og dessuten implisitt i Grunnlovens § 110 c, om plikten til å respektere og sikre menneskerettighetene.

MF mener derfor at habilitetsregelen i Kirkeloven § 38, 3 c bør oppheves. Vi kan ikke se at Kongen – og derved heller ikke statsråden eller departementets embetsmenn – etter en endring av Grunnloven § 16 formelt vil kunne behandle læresaker eller avgjøre læremessige aspekter i kirkesaker etter selvstendig vurdering, men vil måtte innhente denne vurdering fra de organer som forvalter læreansvaret på kirkens vegne.

Gudstjenestefeltet

MF støtter forslaget om at kirkeloven eksplisitt bør uttrykke at Kirkemøtet har (selvstendig og ikke delegert) myndighet til å vedta liturgier mv. til bruk i Dnk.

Tjenesteordning for biskoper, proster og prester

MF mener at den gjeldende myndighet Kongen har til å fastsette (vedta) tjenesteordning og nærmere regler for biskoper, proster, menighetsprester og fengselsprester (Kirkeloven § 34) bør legges til Kirkemøtet, og ikke til departementet.

Tilsetting av proster og biskoper

Vi støtter under tvil forslaget om at prostene tilsettes av det aktuelle bispedømme, dersom det også sikres et helhetskirkelig perspektiv. I tillegg til de argumenter som departementet anfører for et sentralt tilsettingsorgan, kan nevnes behovet for å sikre bedre mobilitet mellom bispedømmene. Det vil utvilsomt være vanskeligere for en søker fra et annet bispedømme å nå frem i konkurransen mot søkere som er velkjent i det angjeldende bispedømmet fra tidligere. (Dette argumentet kan for så vidt også snus på hodet – i de tilfeller en søker får et “rykte”.) Men alt i alt gir vi forrang for argumentet om bispedømmerådets nærhet til de konkrete behov i prostiet og bispedømmet.

MF støtter generelt de vurderinger som gjøres i forbindelse med tilsetting av biskop, og mener at både tilsettings- og disiplinærmyndighet for biskoper bør legges til Kirkerådet. Som følge av dette bør Kirkerådet også få anledning til å fremme saker for Lærenemnda, slik departementet antyder.

Vurderinger om fremtiden

Når det gjelder vurderingen av hvilke konsekvenser grunnlovsendringene vil få etter interimsperioden, vil Menighetsfakultetets uttale følgende:

Alt i alt mener vi at Den norske kirke etter interimsperioden bør bli et selvstendig rettssubjekt, slik andre tros- og livssynssamfunn i Norge er det.

Når det gjelder den rettslige forankring av Den norske kirkes formelle læregrunnlag, er vi av den oppfatning at dette bør forankres i kirken selv når interimsperioden er over. Som trossamfunn bør den ut fra en generell religionspolitisk betraktning ha myndighet til å fastsette sitt læregrunnlag og forvalte læren.

Ikke bare tilsettingsmyndighet, men også selve arbeidsgiveransvaret for kirkelig tilsatte, både prester, proster og biskoper, bør overføres til kirken selv etter utløpet av inneværende stortingsperiode. De sentrale og regionale kirkelige forvaltningsorganer bør da ikke lenger være statlige forvaltningsorganer. Myndighet til å tilsette menighetsprester bør da hjemles i kirkeloven og ikke være en overdratt delegasjon fra Kongen.

For Det teologiske Menighetsfakultet,

Vidar L. Haanes
rektor